

16. Dec. 1844

FAKTA

Dato:
16. Dec. 1844

Sidetal:
Dagbog B, side 134-140

Dagbogens placering:
Den kgl. Kobberstiksamling, inv.nr.
KKS14024

Trykt udgave:
Jesper Svenningsen (red.): Seks år af
et liv. Johan Thomas Lundbye –
Dagbøger om tro, skæbne, kunst og
kærlighed, København 2018, s. 235-
237

TRANSSKRIFTION

16 Dec 1844.

Jeg føler mere og mere, at det kommer an paa at see med egne Øine baade paa Andre og paa sig selv. Ved at gaae tilbage i Erindringen, finder jeg mig i de første, ja i adskillige Aar, ganske i Thomsens Ledebaand. Det gik længe, men tilsidst følte jeg dog, at han ikke ret kunde bringe mig videre, han gjentog sig selv ofte, og blev mere en faderlig Ven, end en kraftig, indsigtfuld Veileder. Dog skal jeg aldrig glemme, hvad Thomsen har været for mig, og det har gjort mig ondt: at høre ham beskyldt for en høi Grad af Forfængelighed, hvoraf vi vel Alle have hver en Portion; for mig var det aldrig den Egenskab, der først traadte frem, men langt mere hans Hjertelighed og den Godhed, der straalere ud af hans Ansigt. Dog, det kan ikke negtes at jeg havde en Fornemmelse, som om jeg var trængende til mere, end hvad han kunde give mig, – da kom jeg i Bekjendtskab med Høyen. Hos ham fandt jeg: Aand, Kundskaber, Øie, Liv, Begeistring, kort Alt, hvad der kunde glæde, trøste og ansøre. Min Beun- •135• dring for ham steg saa høit, som den sædvanligt gjør hos unge Mennesker, der med Varme for Noget, og det har jeg dog vel for Kunsten, gjerne lade dem henrive af det Eminente i denne deres Yndlingsretning. Jeg kjender ikke let nogen deiligere, smukkere Følelse, end den Begeistring, hvormed den Unge slutte sig til den Aandsoverlegne, naar ved en Forelæsning alle Tilhørerne sidde i den spændte, lydløse, lyttende Stilling, indsigende hvert Ord af Taleren, og hans Tales glødende Begeistring om ikke født saa dog stærkt nærret af den ulmende Glød i Forsamlingen. Har Nogen Tvivl om, hvad Aand vil sige, kan han i slige Øieblikke faae en levende Følelse deraf, om han kun ikke er saa beregnende, at han ikke tør lade sig henrive. Saaledes har jeg lyttet til Høyen, og uforglemmelige skal slige Timer være mig; men hvorfor maatte jeg ikke være tilfreds dermed? hvorfor skulde hvert Ord af hans •136• Mund være det ene Rigtige, Sande? Derved skedte megen Skade: thi han blev for mig et Orakel, som Grundtvig var det i andre Henseender tidligere, og vandt snart en saadan Myndighed, at jeg ikke torde, ja, ikke ønskede at eie nogen Mening som han ikke havde bekræftet. Nu føler jeg det som en Byrde, men hvordan fravriste ham, den Langt overlegne, en Magt, han muligen ikke vilde opgive uden tillige at tabe Interessen for mig, saameget mere som jeg sporer en Drift til at opponere mod meget af det som den høyenske Kreds har sat sig i Hovedet som Uomstødeligt. Ja, dersom det ikke er Hovmod: med Lyst imellem at hengive sig til den overstrømmende, ungdommelige Følelse af Kraft, [overstreget: saa vi] der kan betage os, saa vi synes: at hvad selv de største Mænd gjorde, skulde dog kun blive Smaating mod, hvad vi vilde gjøre, dersom – •137• ja, der kommer et dersom, som det er vanskeligt at føie nogle Ord til, men som netop berettiger den Unge til en saadan umaadelig Nydelse af sin egen Styrke, den Verden nok skal svække. Altsaa dersom dette ikke er Hovmod, da kunde jeg udtale, hvad der rører

sig i mig, saaledes: jeg vilde at den tause, beskedne Johan Lundbye der af Velvillie alt i et Par Aar [siden Vinteren 1839-1840] er optaget i denne smukke Krands af vore dygtigste Kunstnere, skulde nu, ved at træde af som en fornuftig og dygtig og savnet Opposition, gavne Kredsen og afbetale en Deel af den Gjæld, hvori han er sunket ved: at være taalt. – See, foruden Evne og Dygtighed baade i Sproget og i Kunstens Udøvelse og Historie fattes dertil endnu, hvad jeg maa skamme mig iver, fordi det mere er, hvad man selv •138• kan give sig, nemlig: Mod, og det vil upaatvivlelig ikke gaa saaledes, men snarere vil man blive gal i Hovedet over at en saadan Stymper sidder og knurrer, lade han seile sin egen Sø og betyde ham, at han er en uvelkommen Gjæst. Men ogsaa dette maa jeg lade mig behage; thi kun een af Delene kan skee, det er et af de store Enten-Eller, hvor Valget er langt lettere i Theori end i Praxis.

Den første Gang, jeg drikker Viin igjen, skal jeg drikke et Glas paa dette Nytaarsønske: at jeg maa faa Mod til at vælge, og vælge mig selv! som Søren siger.

senere samme Dag

Jeg har i denne Tid læst: Grundtvigs Brage-Snak, de to første Bind af Steen Blichers Noveller, Apuleius's gyldne Æsel og Heibergs Psyche. Den første er det jo Vanvid at ville betragte som Lærebog, men den har i høi Grad interesseret •139• og forbauset mig ved sin mageløse livlige Stiil. Af Steen Blichers Sager interesserer mig fornemmelig de jydsk Fortællinger, som jeg finder er sande Mesterværker. Apuleius-Æsel, denne ældgamle Roman morede mig meget ved sin livlige Tone og den ængstelige Betragtning af Begivenhederne ved den ulykkelige forvandlede Lucius. –

Hvad Heibergs Psyche angaaer da var der saameget der stødte mig, at jeg havde Møie med at nyde Skønhederne, og det er dog disse der bør være Maalestokken. Moderens og Ammens Afsked med Psyche vilde slet ikke behage mig, Scenen med Vagten som finder den sovende Cyrillus har ved Siden af ægte comiske Steder saadanne Ting, som, ved altfor levende at minde mig om vore Dages Støvlettjeneste, for mig faldt saa ganske ud af Tonen. Og flere Steder bruger han ravjydske Ord, som: hvor Venus seer sit Billed i Bølgen med "forstjaalne" Blikke, et Udtryk som reent fordærver det deilige Sted. Men Psyche er heelt igjennem deiligt skildret. –

Dette er nu den anden Bog, jeg har fyldt, og jeg skammer mig over det ringe Indhold, dog kan jeg ikke lade være at fortsætte i det •140• Haab at mine Optegnelser dog skulle vinde i Tydelighed og Klarhed og saaledes bidrage til at skærpe og uddanne mine egne Evner. I hvert Tilfælde morer de mig som Erindringslister. Jeg tænker dog, at denne har imellem alt det Klynkeri, hvormed mangan Side er opfyldt, dog mere Indhold, end den første, den nye skal faae mere, end denne og saa faae Jeremiader som muligt. Maatte den nye følge mig ud over Grændsen!

Jeg vil skynde mig at lukke Bogen inden Julen kommer, den glade Juul!

passer ikke i denne, men kunde danne en prægtig Begyndelse og være et godt Varsel, om Julen iaar for øvrigt skal blive glad. Dersom Forsætter kan hjælpe, da vil den det, thi jeg har bestemt: at jule af alle Kræfter. Og dermed Farvel, kjære Bog! Tak for Din Modtagelighed! tak fordi Du gjemte dog trofast mere end eet dyrebart Minde.
Finis

16 Dec 1844.

Jeg føler mere og mere, at det kommer an
paa at see mig egne Dine haand paa Andre
og paa sig selv. Ved at gaa tilbage i Erin-
dringerne, findes jeg mig i de første, ja i ad-
skillige Aar, ganske i Thomsons Ledelse.
Det gik længe, men tilsidt faldt jeg dog, at han
ikke ret kunde bringe mig videre, han gjentog
sig selv ofte, og blev mere en faderlig Uev,
end en kraftig, indsigtsfuld Veileder. Dog
skal jeg aldrig glemme, hvad Thomson har
været for mig, og det har gjort mig ondt, at
høre ham beskyldt for en høj Grad af For-
føngelighed, hvoraf vi vel alle have været
en Portion; for mig var det aldrig den Egen-
skab, der først traadte frem, men længere
hans Blijstelighed og den Gædte, der straalte
ud af hans Ansigt. Dog, det kan ikke nægtes,
at jeg havde en Fornemmelse, som om jeg var
trængende til mere, end hvad han kunde give
mig, - da kom jeg i Bekjendtskab med Mogens.
Hos ham fandt jeg Aand, Kindskeer,
Oie, Liv, Begeistring, kort Alt, hvad der
kunde glæde, trøste og ansprende. Min Børn

135
Spring for ham stog saa høit, som den sad-
sanligt jor her unge Mennesker, der med
Varme for Nøgt, og det har j dy sel for Min-
sten, gjerer lade dem henvise af det Eminente
i denne deres Udlingstrøring. Jg kjender
ikke det nogen deligere, smukkere Følelse,
end den Begeistring, hvormed den unge
sluttes sig til den Lands overlegne, naar
ved en Forelesning alle Tilhørerne
siddes i den opvandede, lydløse, lyttende Stil-
ling, indangende hvert Ord af Taleen,
og hans Tales glædende Begeistring om
ikke fast saa dy stærkt næret af den
ulmende Glæde i Forsamlingen. Alas
Nogen Træl om, hvad en Aend vil sige,
han kan i slige Gielikke faae en levende
Følelse deraf, om han kom ikke en saa
høgenende, at man ikke vil lade sig henvise.
Saaledes kan j lyttet til Kløjen, og saer
glæmmelige skal slige Tinner vere mig;
men hvorfor maatte j ikke vere tilfreds
paa dem. Hvorfor skulde hvert Ord af hans

Minde være det ene sigtige, Lando?
Lerred skede megen Skade: Wi kan
blev for mig et Orakel, som grundtøj
saw det i andre Menscendens tidlige, og
sandt smagt en saadan Myndighed, at
jy ikke tørde, ja, ikke ønskede at eis nogen
Menning som han ikke havde bekræftet.
Ni fælv jy det som en Bjørde, men hvor-
dan præviste han, den langt overlegen,
en Magt, naar muligew ikke vilde
opgive indw tillige at tabe Interessesen
for mig, saameget mere som jy operer
en Drift til at opponere mod meget
af det som den kongen ske Kreds har
sat sig i Bløddet som Menstedeligt.
Ja, desom det ikke er bløddet: med dygt
indullew at hengive sig til den over-
strømmende, ungdommelige Fædles
af Kraft, ~~sa~~ i dew kan betage os, saa
vi synes: at hvad selv de største Mænd
gjorde, skulde de kun blive Smæking
med, hvad vi vilde gjere, desom —

137.

*
Fridtjof Niemand 1839-1840.

jo, der kommer et derson, som det er
panskeligt at føie nogle Ord til, men
som netop berettiger den Wng til en saa-
dan unmaadelig Njdelse af sin egen
Styrke, der Norder nok skal suettes.
Allsaa derson dette ikke er Kløvnad,
sa kunde jf indtale, hvad der orer
mig: mig, saaledes: jf vilde at der
tause, herkedne Johan Lindbji, der
af Melvillie alt: at Pav Aaw er opta-
get: denne smukke Brands af vore
sigtteste Kunstnere, stulde mig, ved
at trode af som en foruiftig og
syg og saonet Opposition, gerne
meden og afbetale en Del af den
Gjeld, hvori han er indtaget ved: at
sare taalt. — Leo, foruden Luce
og Dygghed haade i Spraget og i Kun-
stens Udvalde og Historie fatter det til
endaa, hvad jf man skemmer mig
over, fordi det mere er, hvad man selv

kan give sig, nemlig: Med, og det vil især tvivlelig ikke gaa saaledes; men snarere vil man blive gal: plevedet saer at en saadan Stjimpes sidde og knurre, lade ham seile sin egen So' og betyde ham, at han er en uvelkommen Gjest. Men gaa pette maa j lade mig behage; thi kin een of Delene kan skee, det er et af de store Enten - Eller, hvor Valget er langt lettere i Theori end i Praxis.

Den første Gang, j drikker Vin igjen, skal j drikke et Glas paa dette Njitt-aars ønske: at j maa paa Med til at vælge, og vælge mig selv! som Læren siger.

senere samme Dag
J har i denne Tid læst: Grundteig Brage-Snak. De to første Bind af Sten Blichers Noveller, Apuleius's gjeldne Odel og Mlisborgs Psyche. Den første er det jo Navoid at ville betragte som Lærebog, men den har: heri fraad interesseret

139.
og forbrændt mig ved sin magels luelige Stilt.
Af Steen Blichers Lager interessere mig fornemmeligt
s. jydsk Fortællinger, som is findes en sande
Mester væcker. Apuleius = Luc, denne eldgamle
Roman munde mig meget ved sin luelige Tone
og den erdelagtige Betragtning af Begrebnhedene
ved den uligbedelige forvandlede Dancius -
Klud Kleberg's Psyche angaar de ses den saameget
saa stotte mig, at is havde Møje med at syde
Phjornhedene, og det er dog disse den bit vore
Maalestokken. Meddens og Amorens Afked end
Psyche vilde slet ikke behage mig, Scenen med
Nagten som findes den saameget lyrillus kan
ved Siden af ogte comiske Steder medaune Ting,
som, ved altsaa levende at minde mig om vore
Dages Stivlittjente, for mig faldt saa ganske ind
af Tonen. Og flere Steder bruges kan saavtjode
Ond, som hvor Venus ses sit Billed i Belgien med
"forstjalede" Blikke, et Møtrik som rent forder
saa det delige Sted. Men Psyche er helt isjen
nær deligt skildret. —

Dette er min den anden Bog, is kan fypit,
og is skemmer mig over det ringe And held,
saa kan is ikke lade være at fest, ette i det

Maab. at mine Optegnelser dog skulle
vinde: Tydelighed og Klarhed og saaledes
bidrage til at skryde og indsaane mine
egne Evner. I hvert Tilfaelde mere de
mig som Siraadningens lister. Jeg tænker
dog, at Sonne har imellem alt det Klykkeri,
hvormed mangen S. de er opfyldt, dog mere
Indhold, end den første, den mig skal faae
mere, end Sonne og saa faae Jeremiades
som muligt. Maatte den mig følge mig ind
saa Grandee!

Jeg vil skryde mig at lække Begier inden
Juleen kemmed, den glade Jule! passere
ikke i denne, men kunde Sonne en prægtig
Begyndelse og være et godt Varsel, om
Juleen i aar for øvrigt skal blive glad.
Ligesom Forsættel kan hjælpe, da vil den det,
hvi j. har bestemt: at jule af alle krefter.
Og dermed Farvel, kjære Pige! Tak for
Din Madtagelighed! Tak for di Du gjemte
dog trofast mere end et dyrebart Minde.

Finis.